

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายในจังหวัดนครราชสีมา

Factors associated with alcohol consumption among high school students in Nakhon Ratchasima Province

จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ¹Jaruwan Tritipsombut¹สีโรชา ล้อประกรณ์¹Sarocho Lorprakorn¹พัชรี แสงสุด²Phatchari Saengsut²นภาพร นามบิดา¹Naphaphon Nambida¹¹คณะสาธารณสุขศาสตร์¹Faculty of Public Health,

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Nakhon Ratchasima Rajabhat University,

จังหวัดนครราชสีมา

Nakhon Ratchasima Province

²โรงพยาบาลบัวใหญ่²Bua Yai Hospital

DOI: 10.14456/dcj.2023.68

Received: September 14, 2022 | Revised: September 20, 2022 | Accepted: January 27, 2023

บทคัดย่อ

ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกกลุ่มวัยเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย โดยเฉพาะวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 231 คน สุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาและแผนการเรียน แล้วคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบไม่ใส่คืนจากทะเบียนรายชื่อและพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างปัจจุบันดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 12.6 เป็นเพศชาย ร้อยละ 52.4 มีอายุเฉลี่ย 16.47 ปี (SD=0.97) เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 38.1 มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย 3.00 (SD=0.53) อยู่รวมกันกับบิดาและมารดา ร้อยละ 58.0 มีบิดาดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 64.1 มีมารดาดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 35.9 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับพิษภัยของการดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 88.3 มีการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ภาพรวมในระดับปานกลาง ร้อยละ 81.0 เมื่อวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบหลายตัวแปรพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ผลการเรียนเฉลี่ย โดยนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 เสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่านักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 เป็น 3.45 เท่า (95% CI=1.40-8.48, p -value=0.007) และนักเรียนที่มีบิดาดื่มแอลกอฮอล์เสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่านักเรียนที่มีบิดาไม่ดื่มแอลกอฮอล์ เป็น 3.58 เท่า (95% CI= 1.15-11.16, p -value=0.028) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเฝ้าระวังและมีมาตรการอย่างจริงจังในการป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 และมีบิดาดื่มแอลกอฮอล์

ติดต่อผู้นิพนธ์ : จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ

อีเมล : jaruwan.tr@kkumail.com

Abstract

Rapidly changing social conditions have made alcohol easily accessible to all age groups, especially school age adolescents. This study aims to assess factors associated with alcohol consumption among high school students in one of Nakhon Ratchasima's schools. A total of 231 participants were sampled in proportion to the population classified by study year and study plan. The results showed that 12.6% were currently drinking; 52.4% of the sample were male; average age of 16.47 years (SD=0.97); 38.1% studied in 10th grade; had a grade point average (GPAX) of 3.00 (SD=0.53); 58.0% living with their parents; 64.1% of their father drank alcohol; 35.9% of their mother drank alcohol. 88.3% of the sample had received information about the detrimental effects of alcohol consumption, their overall perception of the effects of alcohol was at a moderate level (81.0%). Multivariable logistic regression analysis found that factors associated with alcohol consumption among high school students was academic performance and father drinking alcohol. Students with grade point average (GPAX) less than 3.00 were 3.45 times more likely to drink alcohol than those with GPAX \geq 3.00 (95% CI=1.40-8.48, p -value=0.007). Students whose father drinks alcohol were 3.58 times more likely to drink alcohol than those whose fathers did not drink alcohol (95% CI=1.15-11.16, p -value=0.028). Therefore, relevant authorities should closely monitor the problems and implement necessary measures to prevent alcohol consumption among students with GPAX less than 3.00 whose father drinks alcohol.

Correspondence: Jaruwan Tritipsombut

E-mail: jaruwan.tr@kkumail.com

คำสำคัญ

การดื่มแอลกอฮอล์, นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

Keywords

alcohol consumption, high school students

บทนำ

การดื่มแอลกอฮอล์เป็นพฤติกรรมที่อยู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ประชากรไทยดื่มแอลกอฮอล์มากเป็นอันดับ 5 ของโลก และอันดับ 3 ของทวีปเอเชีย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย พบว่าอัตราการดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นโดยเลื่อนจากอันดับ 3 ในปี 2556 เป็นอันดับ 1 ในปี 2558⁽¹⁾ จากการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพ ปี 2564 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นนักดื่มปัจจุบัน (current drinker) จำนวน 15,966,498 คน (ร้อยละ 28.0) ส่วนนักดื่มหน้าใหม่ (novice drinker) หรือผู้ที่เพิ่งเริ่มดื่มแอลกอฮอล์เป็นครั้งแรกภายใน 3 ปี ก่อนการสำรวจของสำนักงานสถิติ

แห่งชาติ ปี 2564 มีจำนวน 1,381,449 คน (ร้อยละ 5.9) โดยเป็นนักดื่มหน้าใหม่อายุ 15-19 ปี ซึ่งเป็นอายุก่อนเกณฑ์ที่จะซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตามกฎหมาย มากถึงร้อยละ 30.8⁽²⁾ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าความชุกของนักดื่มหน้าใหม่ในประชากรเพศหญิงเพิ่มขึ้นมากกว่าเพศชาย คือ ร้อยละ 7.2 และ 5.6 ตามลำดับ ทั้งนี้อายุน้อยที่สุดในการเริ่มดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกของนักดื่มปัจจุบันและผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้วคือ 8 ปี⁽²⁾ ซึ่งมีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพ ปี 2560 เมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความชุกของนักดื่มทั้งวัยผู้ใหญ่และวัยรุ่นมากเป็นอันดับ 2 รองจากภาคเหนือ คือ ร้อยละ 32.8 และ 16.8 ตามลำดับ⁽³⁾

โดยจังหวัดนครราชสีมาที่มีค่าดัชนีคะแนนความเสี่ยงต่อปัญหาแอลกอฮอล์รายจังหวัด (Provincial Alcohol Problem Index: PAPI) อยู่อันดับ 20 ในระดับประเทศ และอยู่อันดับ 4 ในระดับภูมิภาค⁽³⁾ นอกจากนี้ ยังมี ความชุกของประชากรที่ได้รับผลกระทบต่อการทำงาน จากการดื่มแอลกอฮอล์ของตนเองหรือผู้อื่นสูงสุด ร้อยละ 4.9 และมีความชุกของประชากรที่ประสบปัญหา ในครัวเรือนจากการดื่มแอลกอฮอล์ของตนเองหรือผู้อื่น สูงสุด ร้อยละ 11.6⁽⁴⁾ กอปรกับการศึกษาจากทั้งในและ ต่างประเทศพบว่า การที่เด็กอายุ 4-6 ปี และวัยรุ่น เห็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนคนใกล้ชิดดื่มแอลกอฮอล์ จะก่อให้เกิดการรับรู้ และจดจำเกี่ยวกับเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์แล้วแปรเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมกรรมการดื่ม แอลกอฮอล์ในอนาคตได้⁽⁵⁻⁷⁾ ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทย จึงกำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ ระดับชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2554-2563 เพื่อสร้างเป้าหมายร่วมกันของภาคีเครือข่ายในการลดปัญหาจากการ ดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมุ่งเน้นการปกป้องสิทธิและสุขภาพ ของผู้บริโภคที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน⁽⁸⁾

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจน ประเมินพฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัด นครราชสีมา ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องด้วยตั้งอยู่ห่างจากตัวเมือง 12.5 กิโลเมตร และยังมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงทาง สังคมและค่านิยมในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะต่อ การดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้ทุกกลุ่มวัยเข้าถึงเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ในทางกายภาพเพิ่มขึ้น กอปรกับยังไม่มี การศึกษาเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวอย่างเป็นขั้นเป็นตอนใน พื้นที่นี้มาก่อน ดังนั้น องค์ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการวางแผนทางเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการดื่ม แอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่การลดลง

ของนักดื่มหน้าใหม่ที่นับวันจะยิ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้น และ มีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบ ภาคตัดขวาง (cross-sectional analytical study) โดยมี รายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนที่กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน แห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 836 คน ประกอบด้วย ผู้ที่กำลังเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2562 จำนวน 320, 253 และ 263 คน ตามลำดับ กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ สูตรของ Krejcie & Morgan กรณีที่ประชากรมีจำนวน แน่นนอน⁽⁹⁾ และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 231 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

$$n = \frac{\chi^2 NP(1-P)}{e^2(N-1) + \chi^2 P(1-P)}$$

N = ขนาดของประชากรที่ศึกษา

n = ขนาดของตัวอย่างที่ต้องการ

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ที่ยอมรับได้ กำหนดให้เท่ากับ 0.05

χ^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความ เชื่อมั่น 95% กำหนดให้เท่ากับ 3.841

P = ค่าสัดส่วนของนักเรียนที่ดื่มแอลกอฮอล์

กำหนดให้เท่ากับ 0.291⁽¹⁰⁾

ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร จำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษาและแผนการเรียน แล้วคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบไม่ใส่คืน (sampling without replacement)

การรับรองจริยธรรมการวิจัย

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา ให้การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ใบรับรอง HE-053-2562

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้น⁽¹¹⁻¹²⁾ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 26 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา แผนการเรียน ผลการเรียนเฉลี่ย จำนวนเงินที่ได้รับต่อเดือน ความพอเพียงของเงินที่ได้รับ ประเภทของที่อยู่อาศัย ผู้ที่พักอยู่ด้วยกัน จำนวนพี่น้อง (รวมตัวเอง) ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดา อาชีพหลักของบิดาและมารดา รายได้ต่อเดือนของบิดาและมารดา สภาพการใช้จ่ายของครอบครัวที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละเดือน สัมพันธภาพระหว่างบิดาและมารดา สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาและกลุ่มตัวอย่าง กิจกรรมยามว่างหลังเลิกเรียนหรือวันหยุด การดื่มแอลกอฮอล์ของบิดาและมารดา การมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เก็บไว้ในครัวเรือน การเคยเห็นหรือได้ยินโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับพิษภัยของการดื่มแอลกอฮอล์

ส่วนที่ 2 การรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 37 ข้อ ประกอบด้วย การรับรู้ผลกระทบทางด้านสุขภาพ จำนวน 9 ข้อ การรับรู้ผลกระทบทางด้านครอบครัว จำนวน 4 ข้อ การรับรู้ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ จำนวน 12 ข้อ การรับรู้ผลกระทบทางด้านสังคม จำนวน 7 ข้อ และการรับรู้ผลกระทบทางด้านจริยธรรมหรือคำสอนทางศาสนา จำนวน 5 ข้อ เป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (ratio scale) มี 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย โดยข้อคำถามเชิงบวกมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามเชิงลบมีเกณฑ์การให้คะแนน 1 2 และ 3 คะแนน ตามลำดับ ดังนั้น คะแนนรวมที่เป็นไปได้จะอยู่ระหว่าง 37-111 ผู้วิจัยแบ่งระดับคะแนนโดยใช้เกณฑ์ของ Best⁽¹³⁾ กล่าวคือ คะแนน 87-111 แสดงถึงมีการรับรู้ผลกระทบในระดับสูง คะแนน 62-86 แสดงถึงมีการรับรู้ผลกระทบในระดับปานกลาง และคะแนน 37-61 แสดงถึงมีการรับรู้ผลกระทบในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน

12 ข้อ ประกอบด้วย การดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบัน บุคคลที่ร่วมดื่มแอลกอฮอล์ การเคยชวนเพื่อนดื่มแอลกอฮอล์ การมีเพื่อนที่ดื่มแอลกอฮอล์ การตั้งใจจะคบเพื่อนที่ดื่มแอลกอฮอล์ ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มบ่อยที่สุด ความถี่ของการดื่มแอลกอฮอล์ สถานที่ที่ดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด การสูบบุหรี่ร่วมด้วย สถานที่ไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด ค่าใช้จ่ายจากการดื่มแอลกอฮอล์ และการเคยได้รับอุบัติเหตุจากการขับขี้นภายหลังการดื่มแอลกอฮอล์

แบบสอบถามผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และผ่านการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ในส่วนของคำถามวัดการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.931 เก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างอ่านและตอบข้อคำถามด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ และพฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ multivariable logistic regression analysis โดยใช้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด พร้อมคำนวณค่า adjusted odds ratio (adjusted OR: AOR) และ 95% confidence interval (95% CI)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 231 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับคืน (response rate) ร้อยละ 100.0 โดยมีผลการศึกษาดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์

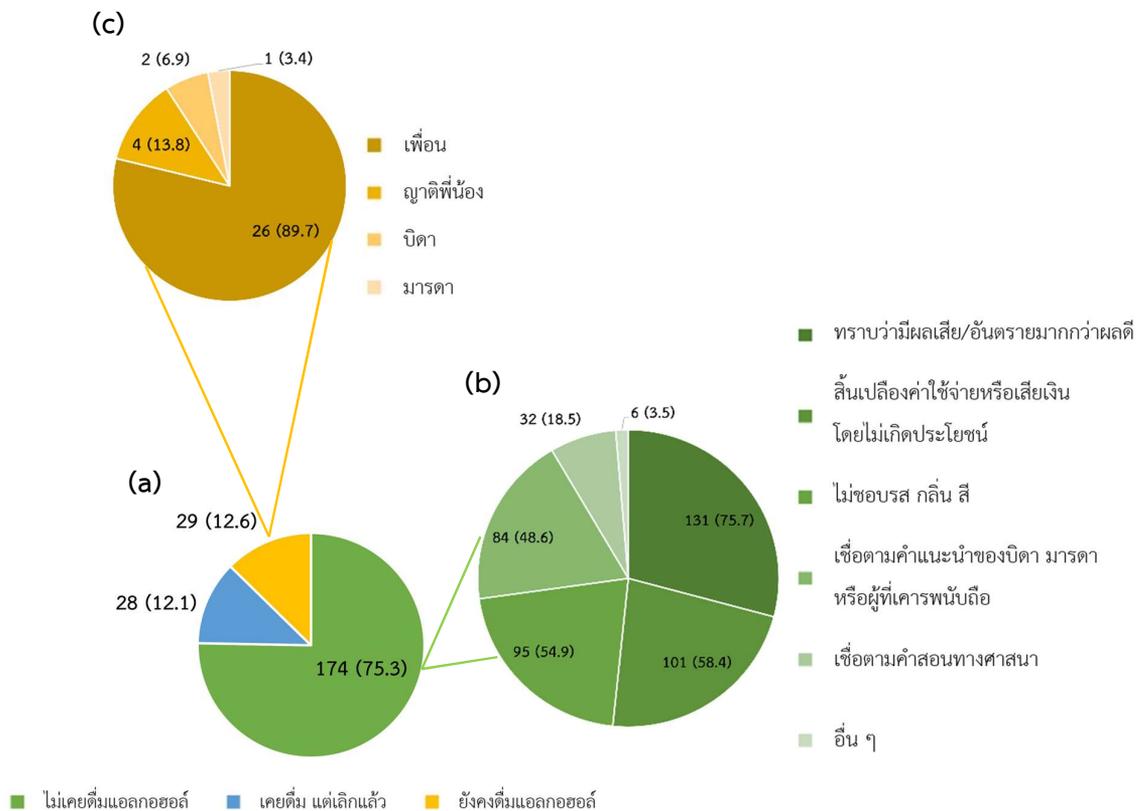
กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 52.4 มีอายุเฉลี่ย 16.47 ปี (SD=0.97) เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 38.1 มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย 3.00 (SD=0.53) ได้รับเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 2,941.86 บาท (SD=1,387.02) โดยได้รับจากบิดามารดา ร้อยละ 68.0 มีเงินพอใช้ทั้งเดือน ร้อยละ 88.3 พักอาศัยอยู่ด้วยกันกับบิดาและมารดา ร้อยละ 58.0 ครอบครัวมีรายได้เพียงพอและมีเหลือเก็บ ร้อยละ 50.6 บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ร้อยละ 59.3 บิดามารดาและกลุ่มตัวอย่างอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ร้อยละ 69.3 ยามว่างหลังเลิกเรียนหรือวันหยุดกลุ่มตัวอย่างมักจะรับชมรายการโทรทัศน์ ฟังเพลง ร้อยละ 61.9 มีบิดาดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 64.1 โดยดื่มเป็นประจำ ร้อยละ 9.1 มีมารดาดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 35.9 โดยดื่มเป็นประจำ ร้อยละ 2.6 มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เก็บไว้ในครัวเรือน ร้อยละ 16.9 กลุ่มตัวอย่างเคยเห็นหรือได้ยินโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 85.7 ผ่านโทรทัศน์ ร้อยละ 79.3 และกลุ่มตัวอย่างเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับพิษภัยของการดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 88.3 ผ่านโทรทัศน์ ร้อยละ 87.3

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ภาพรวมในระดับปานกลาง ร้อยละ 81.0 รองลงมา คือ ระดับสูง ร้อยละ 18.6 (ค่าเฉลี่ย=77.78±8.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ผลกระทบทางด้านจริยธรรมหรือคำสอนทางศาสนาในระดับสูง ร้อยละ 73.2 รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 24.7 (ค่าเฉลี่ย=13.09±2.20) มีการรับรู้ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในระดับสูง ร้อยละ 52.8 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง ร้อยละ 46.8 (ค่าเฉลี่ย=29.71±3.71) มีการรับรู้ผลกระทบทางด้าน

สังคมในระดับสูง ร้อยละ 71.9 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง ร้อยละ 26.8 (ค่าเฉลี่ย=17.24±2.32) มีการรับรู้ผลกระทบทางด้านครอบครัวในระดับสูง ร้อยละ 57.6 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง ร้อยละ 41.1 (ค่าเฉลี่ย =9.83±1.72) และมีการรับรู้ผลกระทบทางด้านสุขภาพในระดับปานกลาง ร้อยละ 65.8 รองลงมา คือ ระดับสูง ร้อยละ 34.2 (ค่าเฉลี่ย=20.41±2.57)

พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์

กลุ่มตัวอย่างไม่เคยดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 174 คน (ร้อยละ 75.3) เนื่องด้วยทราบว่ามีผลเสีย/อันตรายมากกว่าผลดี ร้อยละ 75.7 กลุ่มตัวอย่างเคยดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 57 คน (ร้อยละ 24.7) โดยปัจจุบันยังดื่มอยู่ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 12.6) เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มที่ยังคงดื่มแอลกอฮอล์พบว่าดื่มกับเพื่อนมากที่สุด ร้อยละ 89.7 (ภาพที่ 1) กลุ่มตัวอย่างเคยชวนเพื่อนดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 81.6 โดยเพื่อนไม่ปฏิเสธ ร้อยละ 92.5 กลุ่มตัวอย่างมีเพื่อนที่ดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 64.1 โดยมีความตั้งใจจะคบเพื่อนที่ดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 38.5 ประเภทของแอลกอฮอล์ที่ดื่มทุกวัน คือ เบียร์ ร้อยละ 6.3 และสุรา เช่น แม้โขง แสงโสม เป็นต้น ร้อยละ 3.1 สถานที่ที่ดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด คือ บ้านเพื่อน ร้อยละ 50.0 และบ้านตนเอง ร้อยละ 28.1 บางครั้งกลุ่มตัวอย่างจะสูบบุหรี่ร่วมด้วย ร้อยละ 15.6 สถานที่ที่ไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด คือ ร้านขายของชำ ร้อยละ 62.5 รองลงมา คือ ร้านสะดวกซื้อเปิดตลอด 24 ชั่วโมง ร้อยละ 18.8, กลุ่มตัวอย่างเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 100-1,500 บาท (median=300, mean=381.25, SD=299.34) พฤติกรรมหลังการดื่มแอลกอฮอล์ คือ จะคุยสนุกมากขึ้น ร้อยละ 56.3 กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับอุบัติเหตุจากการขับขีหลังการดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 12.5

ภาพที่ 1 ร้อยละการดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่าง (n=231) จำแนกตาม ก) พฤติกรรมการดื่ม ข) สาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่ดื่ม (n=173) และ ค) บุคคลที่ร่วมดื่มในแต่ละครั้ง

Figure 1 Percentage of alcohol consumption of the sample group (n=231) classified by a) drinking behavior, b) Important reasons why the sample group does not drink (n=173), and c) people who participate in drinking each time

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา

จากตารางที่ 1 เมื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มที่ไม่เคยดื่มแอลกอฮอล์ (n=174) กับ กลุ่มที่ปัจจุบันยังดื่มแอลกอฮอล์

อยู่ (n=29) โดยใช้การวิเคราะห์ตัวแปรตัวเดียว พบว่า ผลการเรียนเฉลี่ย ($\chi^2=8.57, p\text{-value}=0.004$), อาชีพหลักของมารดา ($\chi^2=5.08, p\text{-value}=0.039$), สัมพันธภาพระหว่างบิดาและมารดา ($\chi^2=6.60, p\text{-value}=0.014$), และการดื่มแอลกอฮอล์ของบิดา ($\chi^2=7.22, p\text{-value}=0.007$) มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา (n=203)

Table 1 Relationship between factors and alcohol drinking among senior high school students in Nakhon Ratchasima Province (n=203)

ตัวแปร	พฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ (n (%))		χ^2	p-value
	ปัจจุบันยังดื่มอยู่ (n=29)	ไม่เคยดื่ม (n=174)		
เพศ			0.95	0.423
หญิง (n=102)	17 (16.7)	85 (83.3)		
ชาย (n=101)	12 (11.9)	89 (88.1)		
อายุ			0.34	0.773*
15-17 ปี (n=175)	26 (14.9)	149 (85.1)		
18-20 ปี (n=28)	3 (10.7)	25 (89.3)		
ระดับการศึกษา			3.26	0.196
กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (n=79)	9 (11.4)	70 (88.6)		
กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (n=62)	13 (21.0)	49 (79.0)		
กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (n=62)	7 (11.3)	55 (88.7)		
แผนการเรียน			1.56	0.700*
วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (n=105)	15 (14.3)	90 (85.7)		
ศิลป์ภาษา (n=29)	6 (20.7)	23 (79.3)		
ทั่วไป (n=48)	5 (10.4)	43 (89.6)		
ทวิศึกษา (n=21)	3 (14.3)	18 (85.7)		
ผลการเรียนเฉลี่ย			8.57	0.004
ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ถึง ค่อนข้างดี (ระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00)	21 (21.9)	75 (78.1)		
ผลการเรียนดี ถึง ดีเยี่ยม (ระดับผลการเรียนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00)	8 (7.5)	99 (92.5)		
จำนวนเงินที่ได้รับต่อเดือน			2.58	0.159
ต่ำกว่า 3,000 บาท (n=98)	10 (10.2)	88 (89.8)		
ตั้งแต่ 3,000 บาท (n=105)	19 (18.1)	86 (81.9)		
ความพอเพียงของเงินที่ได้รับ			0.20	0.750*
ไม่พอเพียง (n=23)	4 (17.4)	19 (82.6)		
พอเพียง (n=180)	25 (13.9)	155 (86.1)		
ประเภทของที่อยู่อาศัย			4.42	0.418
บ้านเดี่ยว (n=167)	24 (14.4)	143 (85.6)		
ทาวน์เฮาส์ (n=9)	3 (33.3)	6 (66.7)		
อาคารชุด (n=3)	0 (0.0)	3 (100.0)		
อาคารพาณิชย์ (n=1)	0 (0.0)	1 (100.0)		
หอพัก (n=17)	2 (11.8)	15 (88.2)		
อื่น ๆ (n=6)	0 (0.0)	6 (100.0)		

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา (n=203) (ต่อ)

Table 1 Relationship between factors and alcohol drinking among senior high school students in Nakhon Ratchasima Province (n=203) (continue)

ตัวแปร	พฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ (n (%))		χ^2	p-value
	ปัจจุบันยังดื่มอยู่ (n=29)	ไม่เคยดื่ม (n=174)		
ผู้ที่พักอยู่ด้วยกันในปัจจุบัน			0.94	0.369
ไม่ได้พักอยู่ด้วยกันกับบิดามารดา (n=55)	10 (18.2)	45 (81.8)		
พักอยู่ด้วยกันกับบิดามารดา (n=148)	19 (12.8)	129 (87.2)		
จำนวนพี่น้อง (รวมตัวเอง)			1.20	0.394
ต่ำกว่า 3 คน (n=136)	22 (16.2)	114 (83.8)		
ตั้งแต่ 3 คน (n=67)	7 (10.4)	60 (89.6)		
ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา			1.56	0.319*
ต่ำกว่าปริญญาตรี (n=183)	28 (15.3)	155 (84.7)		
ตั้งแต่ปริญญาตรี (n=20)	1 (5.0)	19 (95.0)		
ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา			2.65	0.136*
ต่ำกว่าปริญญาตรี (n=177)	28 (15.8)	149 (84.2)		
ตั้งแต่ปริญญาตรี (n=26)	1 (3.8)	25 (96.2)		
อาชีพหลักของบิดา			1.40	0.254
ประกอบอาชีพที่มีรายได้แน่นอนทุกเดือน เช่น ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท เป็นต้น	10 (19.2)	42 (80.8)		
อื่น ๆ (n=139)	19 (12.6)	132 (87.4)		
อาชีพหลักของมารดา			5.08	0.039
ประกอบอาชีพที่มีรายได้แน่นอนทุกเดือน เช่น ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท เป็นต้น	10 (25.6)	29 (74.4)		
อื่น ๆ (n=139)	19 (11.6)	145 (88.4)		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา			0.80	0.410
ต่ำกว่า 12,000 บาท (n=89)	15 (16.9)	74 (83.1)		
ตั้งแต่ 12,000 บาท (n=98)	12 (12.2)	86 (87.8)		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของมารดา			3.61	0.088
ต่ำกว่า 10,000 บาท (n=87)	7 (8.0)	80 (92.0)		
ตั้งแต่ 10,000 บาท (n=110)	19 (17.3)	91 (82.7)		
สภาพการใช้จ่ายของครอบครัวที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละเดือน			0.05	0.802
ไม่พอใช้ (n=39)	6 (15.4)	33 (84.6)		
พอใช้ (n=164)	23 (14.0)	141 (86.0)		
สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดาและมารดา			6.60	0.014
มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน (n=82)	18 (22.0)	64 (78.0)		
อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข (n=121)	11 (9.1)	110 (90.9)		
สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาและกลุ่มตัวอย่าง			3.52	0.079
มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน (n=61)	13 (21.3)	48 (78.7)		
อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข (n=142)	16 (11.3)	126 (88.7)		

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา (n=203) (ต่อ)

Table 1 Relationship between factors and alcohol drinking among senior high school students in Nakhon Ratchasima Province (n=203) (continue)

ตัวแปร	พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ (n (%))		χ^2	p-value
	ปัจจุบันยังดื่มอยู่ (n=29)	ไม่เคยดื่ม (n=174)		
การดื่มแอลกอฮอล์ของบิดา			7.22	0.007
ดื่ม (n=130)	25 (19.2)	105 (80.8)		
ไม่ดื่ม (n=73)	4 (5.5)	69 (94.5)		
การดื่มแอลกอฮอล์ของมารดา			2.85	0.097
ดื่ม (n=70)	14 (20.0)	56 (80.0)		
ไม่ดื่ม	15 (11.3)	118 (88.7)		
การมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เก็บไว้ในครัวเรือน			1.54	0.274*
มี	7 (21.2)	26 (78.8)		
ไม่มี (n=170)	22 (12.9)	148 (87.1)		
การเคยเห็นหรือได้ยินโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์			1.51	0.387*
เคยเห็น เคยได้ยิน (n=174)	27 (15.5)	147 (84.5)		
ไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยิน (n=29)	2 (6.9)	27 (93.1)		
การเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับพิษภัยของการดื่มแอลกอฮอล์			0.07	1.000*
ไม่เคย (n=24)	3 (12.5)	21 (87.5)		
เคย (n=179)	26 (14.5)	153 (85.5)		
ระดับการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์			6.20	0.135
สูง (n=42)	5 (11.9)	37 (88.1)		
ปานกลาง (n=160)	23 (14.4)	137 (85.6)		
ต่ำ (n=1)	1 (100.0)	0 (0.0)		

* Fisher's exact test

เมื่อวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบหลายตัวแปร (multivariable analysis) โดยควบคุมอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 เสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่านักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 เป็น 3.45 เท่า (AOR=3.45, 95% CI=1.40-8.48, p-value=0.007) และนักเรียนที่มีบิดาดื่มแอลกอฮอล์เสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่านักเรียนที่มีบิดาไม่ดื่มแอลกอฮอล์ เป็น 3.58 เท่า (AOR=3.58, 95% CI=1.15-11.16, p-value=0.028)

วิจารณ์และสรุป

กลุ่มตัวอย่างปัจจุบันดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 12.6 ส่วนใหญ่ดื่มกับเพื่อน ร้อยละ 89.7 กลุ่มตัวอย่างเคยชวนเพื่อนดื่ม ร้อยละ 81.6 โดยเพื่อนไม่ปฏิเสธที่จะดื่ม ร้อยละ 92.5 และดื่มที่บ้านเพื่อน ร้อยละ 50.0 สอดคล้องกับการศึกษาของมณีนภพ ไทรเมฆ และอำไพ หมั่นสิทธิ์⁽¹⁴⁾ ที่พบว่ากลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้เยาวชนเริ่มดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยขาดทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกกลุ่มเพื่อนชักชวนให้ดื่มแอลกอฮอล์ หรือมีทัศนคติเชิงบวกต่อการดื่มแอลกอฮอล์ในแง่ของการรักพวกพ้อง

การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างจะสูบบุหรี่ร่วมด้วย ร้อยละ 15.6 และเคยได้รับอุบัติเหตุจากการขับขี่ภายหลังการดื่ม ร้อยละ 12.5 แสดงให้เห็นว่าการดื่มแอลกอฮอล์อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้สารเสพติดประเภทอื่น ๆ และการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางถนน ดังนั้น ผู้ที่ดื่มแล้วขับขี่จึงมีโอกาสเกิดอุบัติเหตุจราจรทางถนนได้ง่ายกว่าผู้ที่ไม่ดื่ม⁽¹⁵⁾

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.0) มีการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ภาพรวมในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของพัชรี ไจกรูม และคณะ⁽¹¹⁾ ที่พบว่าวัยรุ่นอายุ 13-15 ปีในสถาบัน การศึกษาของภาครัฐ สายสามัญ มีการรับรู้ผลกระทบต่อบุคคลที่ดื่มแอลกอฮอล์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การเรียน และเศรษฐกิจในระดับมาก เช่นเดียวกับมีการรับรู้ผลกระทบจากผู้ดื่มแอลกอฮอล์ต่อบุคคลอื่น ทั้งทางด้านสังคม และเศรษฐกิจในระดับมาก รวมถึงไม่สอดคล้องกับการศึกษาของชีวิชัย แซ่ลิ้ม และคณะที่พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 9 มีการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ในระดับมาก และเมื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์กับการดื่มแอลกอฮอล์ ($r=-0.195$, $p\text{-value}<0.05$)⁽¹⁶⁾

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ในด้านที่เป็นปัญหาเรื้อรังลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ผลกระทบทางด้านจริยธรรมหรือคำสอนทางศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านครอบครัว และด้านสุขภาพ ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยการรับรู้ผลกระทบของแอลกอฮอล์ที่มีต่อกระเพาะอาหาร ไต ตับ หรืออวัยวะต่างๆ เป็นผลเสียจากการดื่มแอลกอฮอล์ติดต่อกัน เป็นเวลานาน⁽¹⁷⁻¹⁸⁾ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงยังมองภาพไม่ชัดเจนถึงผลที่จะเกิดตามมา ส่วนผลกระทบทางด้านครอบครัว โดยเฉพาะการทะเลาะเบาะแว้งกับผู้ดื่ม และผลกระทบทางด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาความรุนแรงหรือก่อเหตุฆาตกรรม เป็นผลเสีย

จากการดื่มแอลกอฮอล์ที่ค่อนข้างใกล้ตัว เนื่องด้วยมีการนำเสนอข่าวหรือเผยแพร่ภาพเหตุการณ์ทั้งภาพจากสถานที่จริงและภาพจากการจำลองเหตุการณ์ให้เห็นอยู่บ่อยครั้งผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต ดังตัวอย่างประเด็นข่าวอาชญากรรม

สำหรับผลการเรียน ในการศึกษาที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ที่มึระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 เสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าผู้ที่มึระดับผลการเรียนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 เป็น 3.45 เท่า (95% CI=1.40-8.48, $p\text{-value}=0.007$) สอดคล้องกับการศึกษาของอัญชลี เหมชะญาติ และศรีวรรณ ยอดนิล⁽¹⁹⁾ ที่พบว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ที่มึระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 จะดื่มแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนที่มึระดับผลการเรียนตั้งแต่ 3.00 เป็น 3.66 เท่า (95% CI=1.94-6.92, $p\text{-value}=0.007$) และทิम्मพร หอสิริ และคณะ⁽²⁰⁾ ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือ ที่มึระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3.00 จะดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าผู้ที่มีระดับผลการเรียนมากกว่า 3.00 เป็น 3.20 เท่า (95% CI=2.22-4.59) ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยความสามารถทางสติปัญญาด้านการเรียนจะส่งผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล^(19, 21) โดยระดับผลการเรียนมีทิศทางตรงข้ามกับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์^(20, 22-23) กอปรกับสมประสงค์ เสนารัตน์ และคณะ⁽²⁴⁾ พบว่าความมีวินัยในตนเองเป็นตัวแปรหนึ่ง ที่ส่งผลต่อเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มึระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 อาจมีวินัยและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย เอาใจใส่ต่อจ้อต่อการเรียน และบริหารจัดการเวลาในยามว่างให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตตนเองได้ ประสิทธิภาพที่ไม่ดีนักเมื่อเทียบกับผู้ที่มึระดับผลการเรียนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มึระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 จึงมีโอกาสหันเหไป

สู่อายุมุข รวมถึงการดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย

ส่วนการดื่มแอลกอฮอล์ของบิดาพบว่ามีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน โดยนักเรียนที่มีบิดาดื่มแอลกอฮอล์เสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่านักเรียนที่มีบิดาไม่ดื่มแอลกอฮอล์เป็น 3.58 เท่า (95% CI=1.15-11.16, p -value=0.028) สอดคล้องกับการศึกษาของสุรเมศวร์ ฮาซิม และคณะ⁽²⁰⁾ ที่พบว่านักเรียนที่ไม่มีคนในครอบครัวดื่มจะดื่มแอลกอฮอล์น้อยกว่าผู้ที่มีคนในครอบครัวดื่ม เป็น 0.58 เท่า และอรุณพล ภูษา⁽⁷⁾ ที่พบว่าปัจจัยด้านสมาชิกครอบครัว โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีบิดาหรือมารดาดื่มแอลกอฮอล์หรือดื่มทั้งสองคน มีผลส่งเสริมพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติดประเภทอื่น ๆ ในวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ จดจำ และเลียนแบบพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัว โดยเฉพาะบิดาที่การศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีบิดาดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 64.1 มีมารดาดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 35.9 ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory) ของ Bandura⁽²⁵⁾ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบเพราะมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเห็นบุคคลใกล้ชิดทำพฤติกรรม เช่น ใด เด็กและเยาวชนจะซึมซับพฤติกรรมเหล่านั้นมา^(6, 24, 26) โดยขาดความตระหนักรู้ว่าเป็นการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมกับวัยวุฒิ และยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ⁽⁷⁾ อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้พบว่าค่า 95% CI ของตัวแปรดังกล่าวมีช่วงกว้าง การศึกษาครั้งต่อไปอาจต้องเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่าง⁽²⁷⁾

จากตารางที่ 1 เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติ Chi-square พบว่าอาชีพหลักของบิดามีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอาชีพหลักของมารดามีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยบิดาซึ่งประกอบอาชีพที่มีรายได้แน่นอนทุกเดือนและที่มีรายได้ไม่สม่ำเสมอต่างก็มีภาระความรับผิดชอบหลัก คือ การหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนการอบรมสั่งสอนและดูแลบุตรอย่างใกล้ชิดจะเป็นภาระความรับผิดชอบหลักของมารดา ดังนั้น มารดาซึ่งประกอบอาชีพที่มีรายได้แน่นอนทุกเดือน เช่น ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท เป็นต้น อาจมีข้อจำกัดด้านการจัดสรรเวลาในชีวิตให้ มีสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างงานครอบครัว สังคม และชีวิตส่วนตัว โดยเฉพาะต้องลงเวลาในการเข้า-ออกงานตามระเบียบข้อบังคับขององค์กรหรือบริษัท ตลอดจนไม่สะดวกในการนำบุตรไปดูแลยังสถานที่ทำงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของนิตกร โปธิ์สุวรรณ⁽²⁸⁾ ที่พบว่าอาชีพหลักของทั้งบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2=8.08$, p -value=0.040 และ $\chi^2=9.36$, p -value=0.020 ตามลำดับ)

การศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันจากบิดามารดา และแม้ว่าบิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน แต่ยังมีครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 18.6 และ 20.8 ตามลำดับ) ที่บิดา มารดา มีการทะเลาะเบาะแว้งกันเอง หรือบิดามารดา มีการทะเลาะเบาะแว้งกันกับกลุ่มตัวอย่าง กอปรกับกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 16.47 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มักใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อน ดังนั้น เพื่อนจึงเป็นอีกกลุ่มคนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อจิตใจและการกระทำของวัยรุ่น⁽²⁶⁾ หากคบเพื่อนดีมีกิจกรรมที่เหมาะสมก็จะเป็นผลดีต่อตัววัยรุ่น หากคบเพื่อนเถร มีความประพฤติไม่เหมาะสมก็อาจพาไปให้เสียคนได้ด้วยเหตุนี้ พลังของเพื่อนดีจึงเป็นสิ่งที่เราไม่ควรมองข้ามเพื่อป้องกันการเริ่มดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น สอดคล้องกับการศึกษาของอมร ตงศิริ และคณะ⁽²⁹⁾ ที่พบว่า นอกจากพลังของครอบครัวแล้ว พลังของเพื่อนดีก็เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

นอกจากนี้ สาวิตรี อึ้งนางค์กรชัย และคณะ⁽³⁰⁾ พบว่า นักดื่มที่อายุน้อยมีการตามอย่างเพื่อนมากกว่านักดื่มที่อายุมาก ดังที่การศึกษาพบว่าการดื่มแอลกอฮอล์ที่มีเพื่อนดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 91.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ มีเพื่อนดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 55.2

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มการเฝ้าระวังและมาตรการอย่างจริงจังเพื่อไม่ให้เกิดการเริ่มดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียน โดยเฉพาะผู้ที่มิระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 และมีบิดาดื่มแอลกอฮอล์ด้วยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพัฒนาความมั่นใจในการปฏิเสธเมื่อถูกกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลรอบข้าง ชักชวนให้อยากลองดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ ควรเชิญชวนให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง เพื่อน หรือตัววัยรุ่นเองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมอื่นจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตรงกับสภาพความเป็นจริง

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนด้วยการให้คำปรึกษารายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เริ่มดื่มตระหนักถึงอันตรายจากการดื่มแอลกอฮอล์ ตระหนักถึงประโยชน์จากการเลิกดื่มแอลกอฮอล์ ประเมินระยะความต้องการจะเลิกดื่มแอลกอฮอล์ พร้อมให้กำลังใจ ร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหา และติดตามผลการเลิกดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง โดยอาจจะดำเนินการผ่านทางโทรศัพท์มือถือหรือโปรแกรมประยุกต์สำหรับอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile application) ต่าง ๆ ทั้งนี้ ควรเชิญชวนให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือและเสริมแรงบวกกับบุตรหลานเพื่อให้ลด ละ เลิกดื่มแอลกอฮอล์ได้สำเร็จ ตลอดจนป้องกันการกลับมาดื่มใหม่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่สนับสนุนงบประมาณ ส่วนหนึ่งเพื่อดำเนินการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Global status report on alcohol and health 2014. Geneva: World Health Organization; 2014.
2. Ausanangkornchai S. Patterns and trends in drinking behavior of Thai population. Songkla: Center for Alcohol Studies, Department of Epidemiology, Faculty of Medicine, Prince of Songkla University; 2022. (in Thai)
3. Tanaree A, Vichitkunakorn P. Alcohol drinking and Provincial Alcohol Problem Index (PAPI) in Thailand: The 2017 Survey. Journal of Health Systems Research. 2019;13(4): 353-67. (in Thai)
4. Ausanangkornchai S, editors. Provincial alcohol report 2017. Bangkok: Sahamit Phatthanakan Printing; 2019. (in Thai)
5. Kuendig H, Kuntsche E. Family bonding and adolescent alcohol use: Moderating effect of living with excessive drinking parents. Alcohol & Alcoholism. 2006;41(4):464-71. DOI:10.1093/alcalc/agl018
6. Hfocus. The study found that children aged 4-6 years old were able to distinguish 8. between intoxicated beverages because parents are eager drinkers who dreaded imitation [Internet]. 2018 [cited 2021 Apr 14]. Available from: <https://www.hfocus.org/content/2018/05/15930> (in Thai)

7. Phuasa A. Prevalence and factors associated with adolescent sexual risk and substance abuse behaviors in Chom Phra District, Surin Province. *Journal of the Office of DPC 7 Khon Kaen.* 2022;28(3):1-11. (in Thai)
8. Saengow U, Vichitkunakorn P, Assanangkornchai S. Facts and figures: alcohol in Thailand. Songkhla: Center for Alcohol Studies, Department of Epidemiology, Faculty of Medicine, Prince of Songkla University; 2016. (in Thai)
9. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement.* 1970;30(3):607-10.
10. Phonchai B. Alcohol drinking behavior among grade 4-6 students in a secondary school. in Nakhon Phanom Municipality. *Journal RMUTTO.* 2012;5(2):n.d. (in Thai)
11. Jaigarun P, Pharaphat S, Seepankaew A, Soson A, Sirigomol O, Songserm A, et al. Perception about alcohol consumption and impacts of alcohol consumption of adolescents in Sisaket Province. *Thai Red Cross Nursing Journal.* 2019;12(2):222-34. (in Thai)
12. Tritipsombut J. Assessment of the impact of working-age parent s' alcohol consumption on younger relatives in Nakhon Ratchasima Province [Internet]. 2021 [cited 2023 Nov 15]. Available from: <https://cas.or.th/?p=9916> (in Thai)
13. Best JW. *Research in education.* New Jersey: Prentice-Hall; 1977.
14. Saimek M, Muensit A. Alcoholic drinks consumption behaviors: A case study of students at Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathumthani Province. *Journal of Liberal Arts RMUTT.* 2017;1(1):1-18. (in Thai)
15. Division of Non-Communicable Diseases, Department of Disease Control, Ministry of Public Health (TH). Alcohol and road accidents [Internet]. 2022 [cited 2022 Sep 9]. Available from: <http://thaincd.com/document/file/download/leaflet/download1no34.pdf> (in Thai)
16. Saelim S, Moopayak K, Suwonnaroop N. Factors related to alcohol drinking behavior of adolescents. *Songklanagarind Journal of Nursing.* 2017;37(3):25-36. (in Thai)
17. Tanaka A, Yamaguchi M, Ishimoto T, Katsuno T, Nobata H, Iwagaitu S, et al. Association of alcohol consumption with the incidence of proteinuria and chronic kidney disease: a retrospective cohort study in Japan. *Nutr J.* 2022;21(31):1-10.
18. Kimura Y, Yamamoto R, Shinzawa M, Isaka Y, Iseki K, Yamagata K, et al. Alcohol consumption and incidence of proteinuria: a retrospective cohort study. *Clin Exp Nephrol.* 2018;22(5):1133-42.
19. Hemchayat A, Yodnin S. Factors related to alcohol drinking among female high school students in Amphur Khowkitchakoot, Chanthaburi Province. *Journal of Education and Social Development.* 2012;8(1):115-28. (in Thai)
20. Hosiri T, Sittisun C, Limsrichaen K. Drinking behavior and its prevalence in grade 10th students. *Journal of the Psychiatric Association of Thailand.* 2016;61(1):3-14. (in Thai)
21. Flay BR, Pretratis J. The theory of triadic influence: a new theory of health behavior with implications for preventive intervention. *Advances in medical sociology.* 1994;4:19-44.

22. Prayongkul P. The role of nurses in alcohol drinking prevention for adolescent. Thai Red Cross Nursing Journal. 2019;12(1):62-70. (in Thai)
23. Hashim S, Lerdsuwansri L, Srihera R. Factor affecting to senior high school alcohol drinking in Pathum Thani Province. Thai Journal of Science and Technology. 2017;6(1): 1-10. (in Thai)
24. Senarat S, Senarat B, Pinitakul P. Factors affecting cumulative grade point average of student teachers. Ubon Ratchathani Journal of Research and Evaluation. 2020;9(2):19-29. (in Thai)
25. Bandura A. Social learning theory. New Jersey: Prentice-Hall; 1977.
26. Tritipsombut J. Behavior and factors related to alcohol consumption among adolescent children living in the same household as the drinkers: A case study of Nakhon Ratchasima province. Dis Control J. 2022;48(3):563-76. (in Thai)
27. Pensawangwat P. Principles of Superiority, Equivalence and Non-inferiority trials. Isan Journal of Pharmaceutical Sciences. 2020;16(1):16-25. (in Thai)
28. Phoosuwan N. Prevalence and factors related to alcohol consumption among undergraduate students in a Northeast Thailand Province. The Public Health Journal of Burapha University. 2019; 14(1):1-15.
29. Tongsir A, Phakdeekul W, Kedthongma W. Factors related to alcohol drinking among adolescence in Phanna Nikhom District, Sakon Nakhon Province. Research and Development Health System Journal. 2020;13(2):560-71. (in Thai)
30. Ausanangkornchai S, Saingam D. Report on the situation of alcohol consumption in Thai society 2017. Songkla: Center for Alcohol Studies, Department of Epidemiology, Faculty of Medicine, Prince of Songkla University; 2019. (in Thai)